

LAKIALOITE 149/2001 vp

Laki opintotukilain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi opintotukilain (65/1994) 19 §:n vanhempien tulojen tarveharkintaista huomioon ottamista koskevaa

säännöstä siten, ettei myöskään toisen asteen opiskelijoiden vanhempien tuloja oteta huomioon opintotukea myönnettäessä.

PERUSTELUT

Vuonna 1994 voimaan tulleen opintotukilain 19 §:n mukaan muiden kuin korkeakouluopiskelijoiden ja aikuisopintorahaan oikeutettujen opiskelijoiden vanhempien tulot otetaan huomioon opintorahaa myönnettäessä, jos opiskelija on alle 20-vuotias, sekä asumislisää myönnettäessä, jos opiskelija on alle 18-vuotias. Jos opiskelija on avioliitossa tai elatusvelvollinen, ei vanhempien tuloja kuitenkaan oteta huomioon.

Alle 20-vuotiailla toisen asteen opiskelijoilla opintorahan määrään vaikuttavat vanhempien tulot, vaikka opiskelija asuisi jo itsenäisesti omassa taloudessaan ja vaikka vanhempien tulot olisivat enintään suomalaista keskitasoa. Vanhempien tulot eivät myöskään anna todellista kuvaa heidän kyvystään rahoittaa nuoren opiskelua vieraalla paikkakunnalla. Ylipäätään ei ole kohtuullista edellyttää, että vanhemmille kuuluu velvollisuus osallistua täysi-ikäisen lapsensa opiskelusta aiheutuviin kustannuksiin, kun otetaan huomioon, että heidän lainmukainen elatusvelvollisuutensa on päättynyt lapsen täytettyä 18 vuotta.

Vanhempien tuloraja opintotukea myönnettäessä on pysynyt samana opintotukiuudistuksesta saakka ilman, että siihen on tehty edes inflaatiotarkistuksia. Käytännössä se on merkinnyt tarveharkinnan tosiasiallista kiristymistä, mikä näkyy alle 20-vuotiaiden tuensaajien keskimääräisen opintorahan pienenemisenä ja tuensaajien määrän vuosittaisena vähentymisenä. Opintorahan leikkautuminen alkaa, kun molempien vanhempien yhteenlaskettu vuositulo ylittää 27 300 euroa (noin 163 500 markkaa). Opintoraha evätään kokonaan, kun molemmat vanhemmat ansaitsevat hieman yli 10 000 markkaa kuukaudessa. Tuen epääminen tapahtuu siis tulotasolla, joka on selvästi alle suomalaisten keskipalkan.

Kaikki hyvätuloisetkaan vanhemmat eivät tue nuoren opiskelua. Nykyinen järjestelmä luo tilanteita, jotka synnyttävät perheen sisäisiä ristiriitoja. Useissa perheissä oletetaan, että täysi-ikäinen nuori vastaa itse taloudellisesta tilan-

teestaan. Tämä tuo nuorelle vaikeuksia suoriutua opiskelustaan. Toisen asteen opiskelussa esimerkiksi opiskelumateriaalikulut voivat olla suuremmat kuin korkeakouluissa.

Alle 20-vuotiailla itsenäisesti asuvilla korkeakouluopiskelijoilla opintorahan määrään eivät vanhempien tulot vaikuta. Tällainen tilanne asettaa siten toisen asteen opiskelijat ja korkeasteen opiskelijat perusteettomasti eriarvoiseen asemaan.

Suurten ikäluokkien siirtymisestä eläkkeelle seuraa lähivuosina vaikea työvoimapula. Erityisesti ammatillisesta koulutuksesta valmistuvista tulee olemaan pulaa työmarkkinoilla. Eriarvoistava opintotukilaki ei ainakaan lisää nuorten hakukkuutta ammatilliseen opiskeluun.

Epäoikeudenmukainen vanhempien tuloihin perustuva opintorahan tarveharkinta pitää pois-
taa myös itsenäisesti asuvilta alle 20-vuotiailta toisen asteen opiskelijoilta. Tämä helpottaisi näiden opiskelijoiden toimeentulo-ongelmia.

Opintorahan tarveharkinnan poistaminen kaikilta itsenäisesti asuvilta yli 18-vuotiailta maksaisi Kelan arvioiden mukaan 125 miljoonaa markkaa. Lakialoitteella yhdenmukaistetaan opintotukijärjestelmää ja tasa-arvoistetaan eri kouluasteiden opiskelijoiden asemaa.

Perustuslain 6 §:n 2 momentti on yksiselitteinen: "Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella."

Opintotukilain 19 §:n muuttaminen esitetyllä tavalla on opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kannalta tärkeää, koska toisen asteen opintotuki on tasoltaan selvästi heikompi kuin korkeaasteen opiskelijoiden opintotukijärjestelmä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

opintotukilain 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 21 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 19 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 19 §:n 3 momentti laissa 734/2001, ja
muutetaan 19 §:n 1 momentti seuraavasti:

19 §

Vanhempien tulojen huomioon ottaminen

Vanhempien tuloja ei oteta huomioon tässä laissa tarkoitettujen toisella asteella opiskelevien, korkeakouluopiskelijoiden ja aikuisopinto-

rahan oikeutettujen opintotukea myönnettäessä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2001

Unto Valpas /vas
Jukka Gustafsson /sd
Marjaana Koskinen /sd
Matti Kangas /vas
Pertti Turtiainen /vas
Veijo Puhjo /vas
Säde Tahvanainen /sd
Kaarina Dromberg /kok

Jaakko Laakso /vas
Esa Lahtela /sd
Seppo Lahtela /kesk
Mikko Kuoppa /vas
Leena Rauhala /kd
Lauri Kähkönen /sd
Erkki Kanerva /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas